Jurnal Pembangunan Sosial Jilid 17 (Jun) 2014: 203–215

Hak Isteri dalam Perkahwinan dengan Orang yang Hidup dengan HIV dan Aids

(*Wife Rights in Marriage with People Living with HIV and Aids*)

MD. ZAWAWI ABU BAKAR, RAJWANI MD. ZAIN &
WAN AB RAHMAN KHUDZRI WAN ABDULLAH
Pusat Pengajian Pembangunan Sosial, Universiti Utara Malaysia.
E-mel: *zawawi@uum.edu.my*

Abstrak

Makalah ini bertujuan menjelaskan hak isteri dalam perkahwinan dengan suami yang hidup dengan HIV dan Aids. Hak tersebut seperti nafkah zahir atau batin kepada isteri yang terabai yang menyebabkan kehidupan mereka menderita. Justeru, satu kajian kualitatif telah dilakukan untuk mengenal pasti isu yang berlaku dalam hubungan suami isteri. Kaedah kajian arkib seperti peruntukan Undang-Undang Keluarga Islam (UUKI), fiqh munakahat dan sorotan kajian lepas telah digunakan. Selain itu, kaedah temubual juga telah dilakukan untuk menjawab objektif kajian. Seramai 9 orang responden terdiri daripada para isteri kepada penghidap AIDS telah ditemubual bagi mendapat data kajian. Data yang diperolehi ini, akhirnya dianalisis secara manual (QDA). Hasil kajian menunjukkan berlaku diskriminasi terhadap isteri dalam bentuk nafkah zahir dan batin. Kajian akhirnya menyimpulkan bahawa para isteri yang hidup dengan HIV dan Aids (OHDHA) perlu kepada bimbingan dan pemahaman mengenai cara menangani isu diskriminasi atau perlakukan darar oleh pasangan mereka (suami).

Kata kunci: *UUKI, hak, isteri, diskriminasi, OHDHA.*

Abstract

This paper seeks to clarify the rights of the wife in a marriage with a husband living with HIV and Aids. Rights, as incorporeal or spiritual sustenance to a neglected wife who lead their lives suffer. Thus, a qualitative study was conducted to identify issues that occur in the relationship of husband and wife. Archival research methods such as the provision of Islamic Family Law

(UUKI), Fiqh jurisprudence and highlights of previous studies had used. The interview was also conducted to answer the research objectives. A total of nine respondents from the wife to AIDS sufferers were interviewed to obtain data. The data are finally analyzed manually (QDA). The results showed that discrimination against the wife in the form of pure living. The study ultimately concluded that the wife living with HIV and Aids (OHDHA) have the guidance and understanding of how to deal with issues of discrimination or treat darar by their partner (husband).

Keywords: *UUKI, right, wife, discrimination, OHDHA.*

Pengenalan

Setiap individu mempunyai hak dan tanggung jawab masing-masing. Begitulah juga kepada pasangan suami isteri, terdapat hak dan tanggungjawab yang perlu dilakukan dalam perkahwinan mereka. Menurut Abd al-Rahman al-Sabuni (1983) hak dan kewajipan antara suami dan isteri lahir kesan daripada akad perkahwinan yang dilakukan oleh kedua belah pihak. Hak-hak yang wujud kesan daripada akad tersebut ialah hak suami, hak isteri dan hak bersama antara keduanya. Perkara tersebut turut dijelaskan oleh al-Maududi (1985), Abdul Karim Zaidan (2000) Hisham Qiblan (1983), Badran Abu al-Ainain Badran (1985) dan Muhammad Abu Zahrah (1971).

Kerukunan sesebuah rumah tangga mampu dicapai apabila hak diseimbangkan dengan kewajipan kedua-dua suami iateri. Justeru pasangan suami isteri perlu menunaikan tanggungjawab-tanggungjawab yang diwajibkan ke atas mereka, dan menunaikan hak-hak kepada pasangan masing-masing. Walau bagaimanapun, sebilangan isteri mengalami dilema dalam memenuhi nafkah batin (hubungan kelamin) terhadap suami yang dijangkiti HIV/AIDS.

Dilema lain yang dialami para isteri ialah berhubung nafkah zahir yang diabaikan suami. Ajaran Islam menuntut isteri menunaikan tanggungjawab terhadap suami, namun isteri dikecualikan mentaati suami pada perkara-perkara yang mungkar. Sabda Nabi SAW dalam hadis yang diriwayatkan oleh Imam al-Bukhari yang bermaksud:

> "*Tidak boleh seorang isteri mentaati suaminya terhadap perkara-perkara maksiat*"
>
> (*al-Bukhari, Kitab al-Nikah*, *Hadis* 5205)[1]

---

1 Sahih al-Bukhari, *Kitab al-Nikah- 67*, Bab 95, *La tutia' al-mar'ah zawjaha fi ma'siat, Hadis 5205.*

Wahbah al-Zuhaili (2000) menyatakan isteri perlu taat kepada suami dalam perkara makruf, kerana suami adalah ketua dalam keluarga (rabb al-usrah) dan tuan untuk ditaati (sayyid al-muta'). Al-Zuhaili juga menggariskan dua sebab kenapa isteri wajib patuh kepada suami; pertama tabiat semulajadi wanita dan kedua kerana suami telah menafkahkan isteri.

Permasalahan Kajian

Kajian literatur yang dilakukan menunjukkan bahawa kebanyakan penghidap HIV/AIDS adalah dalam kalangan pengguna dadah. Perangkaan menunjukkan daripada 86,127 orang penghidap HIV/AIDS, 61,123 orang daripadanya adalah terdiri daripada pengguna dadah yang menganggur dan tidak mempunyai pekerjaan tetap. Justeru, beban kewangan terpaksa ditanggung oleh ahli keluarga termasuk isteri bagi menyara perbelanjaan keluarga. Berdasarkan statistik yang dikeluarkan oleh pihak Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM) didapati kadar jangkitan dalam kalangan wanita khususnya isteri dan surirumah telah meningkat, sehingga Jun 2009 bilangan surirumah yang telah dijangkiti HIV adalah seramai 2,865 orang manakala seramai 568 telah menghidap AIDS. Keadaan tersebut berpunca daripada sikap suami yang mengamalkan seks bebas dan tidak mengamalkan seks selamat seperti pemakaian kondom ketika melakukan hubungan seks sama ada bersama isteri atau pekerja seks (Rajwani Md. Zain, 2010). Bagi isteri yang mengetahui aktiviti sosial suami masing-masing mereka beranggapan suami telah melakukan langkah pencegahan jangkitan HIV/AIDS, kesannya wanita (isteri) yang menjadi mangsa iaitu turut dijangkiti HIV/AIDS daripada suami masing-masing. Menurut Gaskins (1999) wanita secara fisiologinya lebih mudah dijangkiti HIV/AIDS. Walaupun mengalami komplikasi yang sama dengan lelaki tetapi wanita yang mempunyai HIV/AIDS juga berhadapan dengan risiko jangkitan yang hanya menyerang wanita seperti jangkitan vagina, penyakit berkaitan pelvis dan kanser rahim. Wanita juga menunjukkan perbezaan komplikasi setelah rawatan terapi antiretroviral seperti ketidaknormalan metabolisma (NIAID, 2005) selain faktor ketidaksamarataan gender.

Dalam kajian yang dilakukan oleh Vernon dan Thurman (2009); Abel (2007) juga menunjukkan antara beberapa isu utama berkaitan hak, wanita dan HIV/AIDS termasuk kurang kawalan dalam aspek seksual, pengabaian kesihatan, terikat dengan budaya tradisi, stigma dan diskriminasi, penderaan seksual, pendedahan status kesihatan, dan isu kerahsiaan. Kajian oleh Gichaara (2008) menunjukkan amalan atau kepercayaan secara tradisi yang menjadi salah satu punca jangkitan dalam kalangan wanita semakin tinggi kerana mereka tidak mempunyai hak dan kuasa untuk menolak permintaan suami atau pasangan untuk mengadakan hubungan seks. Malah, terdapat wanita yang berhadapan

dengan penderaan sekiranya menolak permintaan pasangan untuk mengadakan hubungan seks (Thomas, Chandra, Suriyanarayanan & Swaminathan, 2009). Di samping dibebani dengan tanggungjawab menguruskan keperluan anak dan ahli keluarga yang lain, kaum isteri juga kekurangan sokongan sosial (NIAID, 2005). Terdapat dua rasional utama wanita diberikan peranan sebagai penjaga iaitu kebolehan wanita untuk menyediakan penjagaan yang lebih baik berbanding lelaki. Rasional keduanya ialah secara lazimnya tugas menjaga keluarga termasuk yang mengalami masalah kesihatan sememangnya diberikan kepada wanita (Kayumba, 2000).

Undang-undang Keluarga Islam (UUKI) di negara ini telah digubal berdasarkan hukum syarak. Kandungannya meliputi beberapa perkara termasuk peruntukan mengenai hak dan tanggungjawab pasangan suami isteri (Md Zawawi Abu Bakar, 2012). Justeru, pasangan suami isteri Islam di Malaysia tertakluk kepada peruntukan UUKI tersebut, termasuklah permasalahan atau dilema HIV/AIDS serta pengabaian nafkah oleh suami. Persoalannya adakah isteri berhak menolak hubungan intim atas alasan suami mengabaikan nafkah zahir serta mendedahkan diri kepada darar (jangkitan HIV/AIDS)?

Hak Isteri dalam Peruntukan UUKI

Dalam UUKI, isteri sebenarnya mempunyai hak terhadap diri sendiri. Berhubung nafkah zahir dan batin terdapat peruntukan undang-undang yang membantu isteri dalam menghadapi dilema seperti ini. Antaranya ialah:

Hak nafkah

Nafkah adalah hak isteri apabila berlakunya akad nikah. Akta ini memperuntukkan bahawa Mahkamah boleh memerintahkan suami membayar nafkah kepada isteri atau bekas isteri. Namun hak tersebut gugur apabila isteri berlaku nusyuz kepada suami sehinggalah isteri kembali bertaubat dan menurut perintah suami (S. 59 (1) (2) dan (3)). Kadar nafkah akan dinilai mahkamah berdasarkan kepada kemampuan dan pendapatan suami (S. 61).

Hak untuk bercerai secara talak

Akta ini memperuntukkan isteri mempunyai hak untuk menuntut cerai secara talak daripada suami tetapi mestilah membuat permohonan kepada mahkamah berserta ikrar. Antara kandungan ikrar ialah butir-butir mengenai perkahwinan, butir-butir yang memberi kuasa kepada mahkamah (S. 45), butir-butir mengenai apa-apa prosiding terdahulu mengenai hal ehwal suami isteri, pernyataan sebab-sebab hendak bercerai, pernyataan tentang langkah-langkah yang telah diambil untuk mencapai perdamaian, apa-apa perjanjian berkaitan nafkah, tempat tinggal, penjagaan anak-anak, aset atau apa-apa persetujuan yang dicapai serta butir butir perintah yang diminta (S. 47). Meskipun lafaz

talak terhadap isteri adalah hak suami tetapi Akta ini memperuntukkan bahawa lafaz hanya boleh dilakukan dengan kebenaran mahkamah (S. 45). Apabila menerima permohonan cerai, mahkamah akan memanggil pihak satu lagi bagi menjalankan siasatan. Apabila mahkamah mendapati pihak satu lagi bersetuju dengan permohonan itu dan mahkamah berpuas hati tiada jalan penyelesaian, Mahkamah akan menasihati suami melafazkan talak kepada isterinya (S. 47 (2) dan (3)).

Hak untuk bercerai taklik

Apabila berlakunya akad nikah, isteri mempunyai hak untuk membuat surat perakuan taklik dengan syarat-syarat yang dipersetujui suami (S. 50). Justeru itu, sepanjang pernikahan pasangan tersebut jika suami melanggar taklik dan isteri melaporkan kepada mahkamah, maka akan jatuhlah talak sebagaimana dipersetujui bersama dalam surat taklik semasa akad nikah dahulu.

Hak untuk bercerai fasakh

Akta ini menjaga hak isteri daripada dianiaya suami dengan menuntut cerai fasakh daripada mahkamah. Sehubungan itu, Akta ini memperuntukan alasan-alasan yang boleh dikemukakan oleh isteri dalam perceraian fasakh. Antaranya ialah suami tidak diketahui selama tempoh lebih setahun, suami cuai memberi nafkah selama tempoh tiga bulan, suami dihukum penjara selama tempoh tiga tahun, suami tidak memberi nafkah batin selama tempoh setahun tanpa alasan munasabah, suami mati pucuk pada masa perkahwinan dan isteri tidak tahu, suami gila atau mengidap penyakit berjangkit, isteri dipaksa kahwin sebelum umur enam belas tahun dan sebelum berumur lapan belas tahun menolak perkahwinan sebelum disetubuhi suami dan suami menganiayai isteri (S. 52 (1).Isteri juga boleh menggunakan alasan fasakh lain iaitu apabila suami menganiayainya seperti suami lazim menyakiti atau menjadikan kehidupan isteri menderita, suami berkawan dengan perempuan jahat dan hidup berperangai keji mengikut hukum syarak, memaksa isteri hidup secara lucah, melupuskan harta isteri atau menghalang isteri daripada menggunakan haknya terhadap hartanya, menghalang isteri dari melakukan kewajipan agama atau suami tidak berlaku adil kepada isteri-isterinya (berpoligami) mengikut hukum syarak. Selain itu, alasan lain ialah suami enggan menyetubuhi isteri selepas empat bulan perkahwinan dengan sengaja, isteri tidak memberi keizinan terhadap perkahwinan atau keizinannya tidak sah kerana kecelaruan mental dan apa-apa alasan lain yang diiktiraf syarak bagi membubarkan perkahwinan secara fasakh (S. 52 (h), (i), (j), (k) dan (l).

Hak isteri yang dianiayai

Suami yang menganiayai isteri atau menipu harta isteri boleh dikenakan denda tidak melebihi satu ribu ringgit atau penjara tidak melebihi enam bulan atau kedua-duanya sekali (S. 127). Hak ini boleh memberi pengajaran kepada suami yang tidak bertanggungjawab kepada isteri.

Hak yang diperuntukkan dalam UUKI membolehkan isteri menggunakan hukum syarak dan saluran mahkamah syariah dalam menangani dilema OHDHA ni. Sebenarnya, perceraiaan bukanlah satu penyelesaian kepada masalah ini, tetapi sebagai salah satu jalan penyelesaian sahaja. Isteri boleh mendapatkan hak perintah mahkamah berhubung nafkah yang diabaikan suami. Begitu juga dalam nafkah batin, Islam ada jalan penyelesaiannya dalam berdepan suami yang HIV/AIDS.

Objektif Kajian

Objektif kajian yang telah dilakukan oleh pengkaji ialah:

1. Mengenal pasti bentuk pengabaian hak dalam kalangan isteri yang telah menghidap HIV/AIDS (OHDHA) mereka sebagai seorang isteri.
2. Menerokai pengalaman yang dilalui oleh wanita yang telah dijangkiti HIV/AIDS (OHDHA) sebagai seorang isteri.

Skop Kajian

Skop kajian ini hanya terbatas di negeri Kedah, melibatkan lapan orang responden kajian yang telah dikenal pasti memenuhi ciri-ciri sebagai responden kajian. Justeru, generalisasi tidak boleh dilakukan ke atas semua OHDHA dalam kalangan wanita disebabkan kajian ini lebih berbentuk kajian kes.

Metodologi

Kajian ini menggunakan kaedah kualitatif iaitu temubual dan kajian arkib. Temubual bersama responden kajian telah dijalankan sebagai kaedah pengumpulan data. Setiap responden kajian telah ditemui dan ditemubual antara satu hingga tiga sesi dan setiap temu bual melibatkan masa antara 45 hingga 80 minit. Persetujuan daripada responden telah diperolehi sama ada untuk ditemubual serta merakamkan temu bual. Lokasi dan masa perjumpaan ditentukan oleh responden sendiri. Analisis menggunakan pendekatan kualitatif sepenuhnya. Pembentukan tema adalah berdasarkan objektif kajian dan isu-isu yang diutamakan oleh responden.

Dapatan Kajian

Profil responden

Data berikut dipaparkan hasil temubual yang dilakukan terhadap responden dan suami masing-masing boleh dilihat dalam jadual 2. Kesemua responden terlibat

mempunyai bilangan anak antara dua hingga enam orang dan kebanyakan daripadanya masih bersekolah. Kesemua responden yang terlibat juga telah dijangkiti HIV/AIDS daripada suami masing-masing. Seorang daripada anak responden (responden 3- Puan C) juga telah menghidap AIDS, manakala hasil daripada ujian saringan yang telah dijalankan mendapati anak-anak responden yang lain sihat.

Jadual 1

Ringkasan Latar Belakang Responden dan Pasangan (Suami)

	Latar belakang responden			Latar belakang pasangan (suami)			
Responden	Nama	Umur	Pekerjaan	Nama	Umur	Pekerjaan	Punca jangkitan
1	Puan A	28	Surirumah	Ali	42	Nelayan	IDU
2	Puan B	30	Surirumah	Bidin	39	Nelayan	IDU
3	Puan C	34	Pembantu kedai	Cham	40	Tukang sapu	IDU
4	Puan D	33	surirumah	Dino	37	Pemandu lori	IDU
5	Puan E	50	Tukang jahit	Eman	54	Kakitangan awam	Seks bebas
6	Puan F	38	surirumah	Fuad	38	Kakitangan awam	Seks bebas
7	Puan G	35	Pembantu kedai	Ghani	40	Pekerja kelab malam	IDU & seks bebas
8	Puan H	40	surirumah	Hamid	38	Tukang rumah	IDU

* *Semua pasangan responden tidak menggunakan nama sebenar*

Hak untuk mendapatkan nafkah zahir dan batin

Kebanyakan responden terlibat membincangkan hal berkaitan nafkah zahir yang tidak ditunaikan oleh suami masing-masing. Malah, terdapat juga suami yang bukan sahaja tidak menyediakan keperluan harian termasuk perbelanjaan persekolahan anak-anak malah turut menafikan hak anak-anak. Walaupun ada dalam kalangan suami responden yang mempunyai pendapatan tetap tetapi atas alasan tertentu, nafkah zahir (perbelanjaan harian) tetap tidak diberikan kepada isteri serta hanya mengutamakan keperluan peribadi sahaja iaitu untuk membeli dadah atau melanggan pekerja seks. Apa yang dialami oleh responden turut menyokong kajian yang dilakukan oleh Parrish, Burry & Pabst (2003); Hedge, (1999); Demmer, (2001); Carney,(2003); Renard, *et al*. (2001). Kajian

mereka menyatakan wanita (isteri) yang mempunyai pasangan yang menghidap HIV/AIDS juga terpaksa berhadapan dengan masalah ekonomi. Berdasarkan situasi tersebut, isteri yang berhadapan dengan masalah ekonomi terpaksa mengambil alih tugas sebagai ketua keluarga bagi memastikan kelangsungan hidup terutama keperluan asas anak-anak dapat dipenuhi.

Jadual 2

Petikan Temu Bual berkaitan Isu Nafkah Zahir

Responden	Petikan temu bual
Puan H	Duit belanja rumah selalu tak ada. Selalu saya minta bantuan adik beradik. kalau nak harapkan dia (suami) yang bagi duit berlapar lah kami anak beranak
Puan C	Belanja dapur, duit sekolah anak-anak memang duit hasil upah saya kerja, nak harapkan dia (suami) bagi duit memang tak boleh harap. Gaji yang dia dapat habis untuk beli benda tu je. Kadang-kadang tu duit belanja sekolah anak pun dia curi untuk beli dadah

Nafkah adalah sebahagian daripada hak isteri terhadap suami. Ia merupakan hak berbentuk harta bagi isteri selain daripada mahar. Fuqaha mentakrifkan nafkah sebagai apa yang diperlukan oleh isteri seperti makanan, pakaian, tempat tinggal, tempat tidur, pembantu, kelengkapan rumah dan lain-lain (Muhammad Mahmud Syafie, 1998). Nafkah merupakan tanggung jawab suami dan wajib memberi nafkah kepada isterinya berdasarkan dalil surah al-Talak yang bermaksud:

> *Hendaklah orang yang mampu memberi nafkahnya menurut kemampuannya, dan sesiapa yang disempitkan rezekinya maka hendaklah ia memberi nafkah dari apa yang diberikan Allah kepadanya (sekadar yang mampu). Allah tidak memberati seseorang melainkan (sekadar kemampuan) yang diberikan Allah kepadanya. (Orang-orang yang dalam kesempitan hendaklah ingat bahawa) Allah akan memberikan kesenangan sesudah berlakunya kesusahan.*
>
> (al-Quran, al-Talak 28: 7)

Menurut hukum syarak, suami yang tidak bertanggungjawab dalam memberi nafkah zahir dan batin kepada isteri adalah berdosa. Bahkan isteri, mempunyai hak di sisi syarak untuk memohon perceraian atas alasan tersebut. Menurut Wahbah Zuhaili (2000) sebab isteri perlu taat dan patuh kepada suami disebabkan suami telah menafkahi isterinya. Berdasarkan hasil

kajian ini, suami yang terlibat dalam aktiviti berisiko sama ada seks bebas atau penyalahgunaan dadah sahaja hanya berdosa kerana melakukan aktiviti terlarang malah kerana tidak menjalankan tanggungjawab sebagai suami dan ketua keluarga sepenuhnya.

Selain daripada nafkah zahir, responden juga turut mengutarakan isu berkaitan nafkah batin iaitu mereka seolah-olah dinafikan hak untuk menolak permintaan suami untuk mengadakan hubungan seks. Alasan responden menolak permintaan suami adalah kerana mereka sudah sedia maklum tentang status kesihatan suami masing-masing selain takut dengan jangkitan HIV/AIDS. Walau bagaimanapun, mereka dipaksa atau diperlakukan secara kekerasan oleh pasangan untuk mengadakan hubungan seks. Responden juga sering percaya dan terpedaya dengan janji-janji suami bahawa mereka akan selamat dan tidak akan dijangkiti HIV/AIDS. Keadaan tersebut disebabkan kurangnya pengetahuan berkaitan jangkitan HIV/AIDS serta hak yang mereka ada bagi melindungi keselamatan dan kesihatan diri sendiri.

Jadual 3

Petikan Temu Bual berkaitan Isu Hak untuk Menolak Mengadakan Hubungan Seks

Responden	Petikan temu bual
Puan A	*Sejak tahu dia ada HIV saya memang tak nak tidur dengan dia tapi dia kata saya tak boleh lawan apa yang dia nak*
Puan G	*Saya ambil keputusan untuk tak nak bersama dia, tapi bila balik dalam keadaan khayal, mabuk...dia pukul dan rogol saya*
Puan E	*Dia selalu pujuk saya, katanya walaupun dia dah ada HIV tapi saya tetap selamat. Saya fikir mungkin bila melanggan pelacur dia guna kondom*

Suami atau isteri berhak mendapat layanan batin kerana hikmah pernikahan ialah untuk menghalalkan hubungan jenis suami isteri. Hak istimta' adalah hak bersama bagi suami isteri sebagaimana firman Allah, "Dihalalkan bagi kamu, pada malam hari puasa, bercampur (bersetubuh) dengan isteri-isteri kamu. Isteri-isteri kamu itu adalah sebagai pakaian bagi kamu dan kamu pula sebagai pakaian bagi mereka..." (al-Quran, al-Baqarah 2: 187)

Menurut Wahbah al-Zuhaili (1997) pasangan suami isteri mempunyai hak untuk bersetubuh antara satu sama lain kerana ia adalah hajat dan naluri semulajadi manusia. Ia perlu dipenuhi selagi tiada sebab yang menegah seperti haid, nifas atau sakit. Justeru itu, suami wajib memberi nafkah batin kepada isteri sebaliknya isteri pula wajib mentaati suami untuk bersetubuh jika tiada

sebab lain yang menghalangnya menurut syarak. Muhammad Kamaluddin Imam (1998) menyatakan bahawa *hak i'faf* atau hak berhubungan jenis antara suami isteri bagi memenuhi fitrah dan naluri semulajadi manusia keduanya. Maka tiada larangan untuknya selagi tiada larangan dan tegahan seperti haid, nifas, sakit dan seumpamanya.

Walaupun Islam menghalalkan layanan batin antara suami isteri namun ianya dibolehkan selagi tidak mendatangkan dharar kepada pasangan. Berdasarkan kes yang terlibat dalam kajian ini, isteri boleh menolak permintaan suami untuk mengadakan hubungan seks (tanpa perlindungan) bagi melindungi diri mereka daripada dijangkiti HIV/AIDS. Isteri boleh menolak permintaan suami secara berhikmah. Malah, dalam hukum fekah, isteri mempunyai hak untuk menuntut cerai daripada suami jika perkahwinan telah menyebabkan berlakunya dharar syarie kepada isteri.

Hak mencegah jangkitan HIV/AIDS

Hasil kajian ini turut mendapati para isteri turut dinafikan hak mereka untuk melindungi kesihatan diri masing-masing. Walaupun mereka mengetahui risiko yang bakal mereka hadapi tetapi terpaksa akur dengan arahan suami. Bagi beberapa responden suami mereka menggunakan kuasa yang mereka ada sebagai ketua keluarga dan suami bagi memastikan isteri menurut setiap arahan. Manakala isteri tidak mampu berbuat apa-apa tindakan disebabkan pengetahuan dan sumber yang mereka ada adalah terhad, di samping terikat dengan faktor adat dan budaya. Bagi responden, mereka tidak mempunyai sumber untuk mengadu dan berbincang apabila timbul sesuatu isu atau dilema terutama yang melibatkan isu seksual. Mereka masih terikat dengan budaya yang menganggap masalah rumahtangga dan isu seksualiti tidak patut untuk dikongsi dengan orang lain termasuk ahli keluarga.

Jadual 4

Petikan temu bual berkaitan isu pengetahuan mencegah jangkitan

Responden	Petikan temu bual
Puan F	*Suami tak bagi saya guna kondom, katanya dia tak puas. Jadi saya terpaksa ikut*
Puan H	*Saya tak tahu dimana saya boleh rujuk dan tanya sesiapa kalau saya nak tuntut cerai sebab suami dah ada jangkitan HIV, memang saya takut tapi saya tak tahu nak mengadu pada siapa*

Menurut Taha Abdullah al-Afify (1995) isteri juga mempunyai hak untuk menuntut talak dari suami melalui kadi apabila tidak menyukai

suaminya lagi, kerana sesuatu sebab misalnya suami kejam dan jahat. Dalam situasi responden yang terlibat dalam kajian ini, mereka boleh mengambil tindakan tersebut tetapi atas faktor budaya dan pendidikan, mereka hanya akur dengan keadaan. Muhammad Kamaluddin Imam (1998) menyatakan bahawa *hak i'faf* atau hak berhubungan jenis antara suami isteri bagi memenuhi fitrah dan naluri semulajadi manusia keduanya. Maka tiada larangan untuknya selagi tiada larangan dan tegahan seperti haid, nifas, sakit dan seumpamanya. Namun demikian, jika suami menghidap penyakit berbahaya dan berjangkit, isteri mempunyai hak untuk melindungi dirinya dari *darar* tersebut. Antaranya isteri boleh memohon cerai secara fasakh atas alasan memudaratkan isteri.

Cadangan

Berdasarkan kajian yang telah dijalankan terdapat beberapa cadangan yang ingin diketengahkan seperti berikut:

i. Suami isteri perlu mengetahui hak dan tanggungjawab suami isteri menurut hokum syarak dan UUKI. Keperluan ini bagi memastikan tiada pihak yang akan terabai atau dianiayai, serta masing-masing perlu melaksanakan tanggungjawab yang sepatutnya. Dengan mengetahui hak masing-masing kedua-dua pihak tidak akan menuntut hak yang tidak mereka perolehi.

ii. Pasangan suami isteri perlu mengetahui sumber dan proses yang perlu dilalui apabila menghadapi masalah. Suami isteri perlu merujuk kepada ahli agama seterusnya ke pejabat agama Islam dan akhir sekali ke Mahkamah Syariah apabila berhadapan dilema nafkah zahir dan batin. Ini bagi memastikan pasangan yang berhadapan dengan dilema atau masalah tidak mendapatkan khidmat pihak lain yang akhirnya memberi kesan lebih buruk kepada pasangan yang menghadapi masalah.

iii. Suami isteri perlu merujuk kepada pegawai perubatan berhubung kaedah pencegahan jangkitan HIV/AIDS semasa berhubungan intim. Dalam hal ini, kerjasama daripada pihak suami amat diperlukan. Berdasarkan kajian oleh Rajwani Md. Zain (2010) mendapati kaum lelaki agak sukar atau enggan menjalankan pemeriksaan atau mendapatkan rawatan berbanding kaum wanita (isteri).

Penutup

Berdasarkan kajian kes ini, jelas menunjukkan isteri yang hidup denganHIV/ AIDS (OHDHA) berdepan dengan diskriminasi dan pengabaian hak daripada

pasangannya (suami) seperti status kesihatan, hubungan intim, pengabaian nafkah, dan isu-isu berkaitan dengan rumahtangga. Sebenarnya dalam mendepani isu nafkah zahir dan nafkah batin suami isteri, Islam mempunyai kaedah penyelesaiannya. Perceraian adalah langkah terakhir yang diambil bagi menangani masalah tersebut. Perceraian juga bukan jalan penyelesaian kepada pasangan yang berhadapan dengan jangkitan HIV/AIDS. Selain itu, berdasarkan pengalaman hidup isteri OHDHA yang boleh dijadikan pengajaran dan sempadan dalam menangani kes seumpamanya. Pasangan yang telah dijangkiti virus tersebut sebenarnya masih boleh menjalani kehidupan berkeluarga secara normal dengan mengambil tindakan tertentu seperti tidak meneruskan aktiviti berisiko, menjaga kebersihan diri, mengambil pemakanan seimbang serta mendapatkan pemeriksaan kesihatan dan rawatan yang sepatutnya. Kedua-dua pihak suami dan isteri perlu saling melaksanakan tanggungjawab yang sepatutnya di samping menjalani kehidupan berlandaskan ajaran Islam sebenarnya bagi menjamin kebahagiaan rumahtangga.

Rujukan

Abd al-Rahman al-Sabuni. (1983). *Nizam al-usrah wa hal musyikilatuha fi dhau' Islam*. TT: Maktabah Wahbah.

Abdullah Basmeih. (1985). *Tafsir Pimpinan al-Rahman*. Kuala Lumpur: Jabatan Perdana Menteri

Abdul Karim Zaidan. (2000). *Al-mufassal fi al-ahkam al-mar'ah wa al-baiti muslimah fi al-syariah Islamiah*. Beirut: al Resalah.

Abel, E. (2007). Women with HIV and stigma. *Lippincott Williams & Wilkins, Inc. Fam community health, 1*(30). 104-114

Abu al-Ala Maududi. (1985). *Huquq al-zawjain*. Jeddah: Dar al Saudiah.

Akta Undang-Undang Keluarga Islam (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1984 (Pindaan 2006).

Badran Abu al-Ainain Badran. (1985). *Al-Zawaj wa al-talaq fi al-Islam*. Iskandariah: Muassasah Syabab al-Jaamiyah.

Carney, J.S. (2003). Understanding the implications of HIV disease in women. *The Family Journal*, *11*, 84-88

Demmer, C. (2001). Dealing with AIDS-related loss and grief in a time of treatment advances. *American Journal of Hospice & Palliative Care*, *18*, 35-41

Gaskins, S. (1999). Issues for women with heterosexually transmitted HIV disease. *AIDS patient care*, *13*(2). 89-96

Gichaara, J. (2008). Women, religio-cultural factors and HIV/AIDS in Africa. *Black theology: an International journal*, 188-199

Hedge, B. (1999). The impact of HIV infection on partners and relatives. Dalam Catalan, J (ed.). *Mental health and HIV infection: Psychological and psychiatric aspects*. London: UCL Press

Hisham Qiblan. (1983). *Adab al-zawaj fi al-Islam*. Beirut: Mansyurat Uwaidat.

Kayumba, A. (2000). The role of women in taking care of sick family members in this era of HIV/AIDS. *Journal of Social Philosophy*, *31*(4). 447-452

Md Zawawi Abu Bakar. (2012). Permasalahan hak pasangan dalam Undang-Undang Keluarga Islam di Malaysia. Tesis Doktoral yang tidak diterbitkan. Universiti Utara Malaysia.

Muhammad Abu Zahrah. (1971). *Muhadarat fi al-aqd li zawaj wa atharahu*. TT: Darul Fikr Adabi.

Muhammad Kamaluddin Imam. (1998). *al-Zawaj fi fiqh al-Islami dirasah syariyyah*. Iskandariah: Darul Jamiah Jadidah Lil Nasyar.

Muhammad Mahmud Syafie. (1998). A*l-Zawaj fi syariyyah Islamiyyah*. Iskandariah: Maktabah Insaniah.

National Institute of Allergy and Infectious Disease (NIAID). (2005). HIV infection in women. Diakses dari http://www.niaid.nih.gov/factsheets/womenjiv.htm pada 18 Oktober 2005

Parrish, M., Burry, C. & Pabst, M. (2003). Providing comprehensive case management services to urban women with HIV/AIDS and their families. *Affilia, 18*(3). 302- 315

Rajwani Md. Zain. (2010). AIDS dan kematian: Impak psikososial ke atas penjaga. Tesis Doktoral yang tidak diterbitkan. Universiti Sains Malaysia.

Renard, A.S., Chongsatitmun, C. & Aggleton, P. (2001). Care and support for people living with HIV/AIDS in Northern Thailand: Finding from an in-depth qualitative study. *Culture Heath & Sexuality*, *3*(2).167-182

Taha Abdullah Al-Afify (1995). *Hak suami dan isteri dalam Islam*. (trj. Amir Taat Nasution). Johor Bharu; Jahabersa.

Thomas, B.E., Chandra, S., S.D. Suriyanarayanan & Swaminathan, S. (2009). Gender differeces in sexual behaviour among people living with HIV in Chennai, India. *Indian J Med Res*, *129*, 690-694

Vernon, I.S. & Thurman, P.J. (2009). Native American women and HIV/AIDS: building healthier communities. *American Indian Quarterly, 33*(3), 352-372.

Wahbah al-Zuhaili. (1997). *Al-Fiqh al-Islam Wa adillatuh. juz al-rabi'. al-nazariyyat al- fiqhiyyah wa al-uqd*. Damsyik: Darul Fikr.

Wahbah al-Zuhaili. (2000). *Al-Usrah muslimah fi alam maa'sir*. Damsyik: Darul Fikr.

Zhou, Y.R. (2008). Endangered womanhood: women's experiences with HIV/AIDS in China. *Qualitative Health Research, 18*, 1115-1126.